

IN BEDRIJF

De regio Westelijke Mijnstreek heeft vele bijzondere bedrijven. Elke week licht de redactie er een uit. Deze week: Cor Knops Boekrestauratie in Munstergeleen.

„Bij sommige rariora, die meestal in kluizen worden bewaard, voel je de historie in je handen en zie je constructies die anderen niet zien.”
Cor Knops

500 jaar garantie op een boek

Bedrijf: Knops Boekenrestauratie
Waar: Munstergeleen
Bestaat sinds: 1990
Eigenaar: Cor Knops
Personeelsleden: 1

door Frans Dreissen

Wereldberoemde werken gingen er door zijn handen. De Atlas Maior uit 1662 van Joan Blaeu, gebonden in kalfsperkament. Een militaire landkaart uit 1801 uit het leger van Napoleon. De complete Handschriftenverzameling Twenthe. En niet te vergeten vier schetsboeken van Vincent van Gogh. Haast onaantastbare 'reliëkwieën', vaak van onschatbare waarde.

De hulp en expertise van restaurator Cor Knops uit Munstergeleen wordt regelmatig ingeroepen om 'boeken' voor de 'eeuwigheid' te bewaren. „Nou ja eeuwig? Ik geef 500 jaar garantie”, glimlacht de vakman. „À propos Van Gogh. Ik heb in een van zijn schetsboeken nog een snorhaar van hem gevonden. Grappig ook de dikke verflodders. Van Gogh stak de boekjes in zijn achterzak om er, als hij iets zag, snel iets in te schetsen. Maar er zitten ook stukjes uit andere werken in. Ter inspiratie, denk ik. En die werden er dan door hem niet in geplakt, maar gauw vastgezet met een klodder verf.”

Cor Knops (57), opgeleid als leraar handvaardigheid, kwam via omzwervingen in het onderwijs, de kunst en kunstmanagement uiteindelijk in het restauratievak terecht. Eerst bij boekbinderij Schrijen in Sittard, die ook een eigen restauratieafdeling had. Bijna een kwart eeuw leidt hij nu zijn eigen zaak Knops Boekrestauratie. En conserveert hij een breed spectrum aan papiergerelateerde producten. Van zeer delicate boeken, die nauwelijks licht of aanraking verdragen, tot en met een uiteengevallen atlas uit de jaren zeventig, die voor een transportbedrijf een grote emotionele waarde vertegenwoordigt. Van museum, universiteit, bibliotheek tot en met de particulier. „De beste reclame is nog altijd de mond-tot-mondreclame.” Rond het handwerk van de restaurator hangt een zweem van romantiek. Het werken met pietepeteri-

Cor Knops bezig met het restaureren/conserveren van een boek in zijn Munstergeleens atelier.

foto Rob Oostwegel

ge chirurgemesjes, spatels en pincetten. „Als er een methode zou zijn om sneller of machinaler te werken, dan zou ik die direct omarmen. Het enige apparaat dat restauratoren gebruiken is een machinale papier-aanzetelaar, waarmee we gaten in papier kunnen opvullen.” Geduld is een schone zaak. Cor Knops spreekt zelf ook liever niet over restaureren, maar over conserveren. „Dat eerste betekent het terugbrengen naar de oorspronkelijke staat. En dan loop je tegen een ethisch probleem aan. Want als je iets vernieuwt, dan ben je strikt juridisch gezien eigenlijk aan het vervalsen.” Een gouden regel onder de circa 250 restaurators in Nederland is dan ook dat alles wat 'gerestaureerd' wordt, ook weer ongedaan gemaakt moet kunnen worden. Vroeger ja, toen werden boeken nog echt gerestaureerd, zegt Knops. Hij heeft het dan bijvoorbeeld over bibliotheekboeken en -collecties en

verwijst in dit verband naar het vele en onbesuisde gebruik cq misbruik van plakband. „Plakband is de schrik en nachtmerrie van elke restaurator”, zo zegt hij. „Het verkleurt het papier onherstelbaar terwijl het uitdroogt en het plastic er na verloop van tijd vanaf valt. Talloze boeken zijn hierdoor gemolesteerd.”

Restaurator word je tegenwoordig niet zomaar. Was het vroeger een heus ambacht, nu gaat er een pittige, zevenjarige studie Conservering en Restauratie Cultureel Erfgoed aan de Universiteit Amsterdam aan vooraf. „Je bent ook een beetje archeoloog, omdat je historisch besef

“Plakband is de schrik en de nachtmerrie van elke restaurator.”

Cor Knops

en benul moet hebben van het werk dat je aanneemt.” Voorafgaande aan de klus verwerft Cor Knops zoveel mogelijk kennis erover. „Je gebruikt handen én hoofd, maakt foto's en doet research. Elke restauratie moet ook worden gedocumenteerd en gepubliceerd opdat elke conservering reversibel, omkeerbaar is.”

De schuur achter de woning is zijn werkatelier. Op het plankier een keur aan chemicaliën; oplosmiddelen vooral. Op een andere plek leer, been en perkament; dunne geprepareerde endeldarm van een rund of kalf. Verder heel veel papier en materialen. „De meest voorkomende schade is gebruikersschade. Atlanten en boeken zijn immers bedoeld om te gebruiken.” Het herstellen varieert van een half uur voor iets heel simpels tot tientallen uren voor een mega-klus zoals de schetsboeken van Van Gogh. Dat laatste gebeurt ook op locatie; het

Van Goghmuseum in dit geval. „Alles onder zeer strenge condities.” „Het doet wel iets met je”, zegt Cor Knops, „wanneer je met zo'n bijzondere werken bezig bent. Het zijn unica. Soms ook rariora, die in kluizen bewaard worden. Je voelt de historie in je handen en ziet constructies die anderen niet zien.” De crisis gaat niet opgemerkt aan restauratoren voorbij. Bezuinigingen bij universiteitsbibliotheken hebben gevolgen. Het digitaliseren van boeken is een andere factor, die het 'gilde' treft. Reden voor Knops om het internationale project BBinding te beginnen met financiële steun van Europa. „Doel van BBinding is het overdragen en verder ontwikkelen van lesmateriaal met betrekking tot boekbinden, conservering en restauratie. Het trainen van mensen ook”, zegt Knops. Opdat niet alleen de boeken, maar ook het professionele handwerk niet verloren gaat.